

Beslut

efter kvalitetsgranskning av lärares arbete för
att tidigt motverka könsbundna utbildnings-
och yrkesval vid Högelidsskolan i Mariestad

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Högelidsskolan avseende verksamhetens kvalitet vad gäller lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att undersöka hur skolor genom undervisning och studie- och yrkesvägledning arbetar i årskurs 4-6 för att vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I granskningen bedöms följande frågeställning:

- I vilken utsträckning arbetar lärare i undervisningen med att motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. På det granskade området bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framtidsytande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Högelidsskolan i följande utsträckning:

Lärare arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval *men utvecklingsområden finns*.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar.

- Lärarna behöver inleda ett arbete för att medvetet och kontinuerligt planera för att låta jämställdhetsperspektivet ingå i undervisningen i alla ämnen.

- Lärarna behöver tydligare integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och se till att den blir relevant, uppdaterad och vidgar elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2024-05-28 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8801) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning inom området.

Lärares arbete för att motverka könsstereotypa föreställningar

Inom detta område granskas hur lärare arbetar för att skapa en jämställd undervisning, hur lärare arbetar för att undervisa om jämställdhet och hur lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: lärarna arbetar *i flera delar* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval men utvecklingsområden finns.

Skolinspektionen sammanfattande motivering till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärarna i viss grad utgår från ett normmedvetet förhållningssätt till kön sin undervisning. Vidare visar granskningen att lärarna i enstaka ämnen utformar undervisningen så att den inte reproducerar stereotypa föreställningar om kön och att lärarna till viss del arbetar för att främja ett inkluderande klassrumsklimat där kön inte definierar elevers intressen och ambitioner. Granskningen visar också att vissa moment kopplade till jämställdhet förekommer i enstaka ämnen, men att det saknas ett planerat och kontinuerligt arbete för att anlägga ett jämställdhetsperspektiv i samtliga ämnen. Vidare visar granskningen att lärarna i några ämnen fångar upp elevernas frågor som rör jämställdhet i samband med undervisningen, men att de sällan planerar för att ge eleverna möjlighet att reflektera kring begränsande könsstereotypa föreställningar. Av granskningen framgår också att lärarna sällan arbetar specifikt med att uppmuntra elever som går emot könsstereotypa föreställningar, men att lärarna ibland berör frågan ur ett generellt perspektiv. Vidare visar granskningen att lärarna integrerar enstaka inslag av studie- och yrkesvägledning i några ämnen och gör vissa planerade SYV-inslag utifrån en studie- och yrkesvägledarplan, samt att den studie- och yrkesvägledning som bedrivs inom ramen för undervisningen endast i enstaka fall synliggör hur kön kan påverka framtida studie- och yrkesval. Det framgår av granskningen att lärarna integrerar enstaka inslag av studie- och yrkesvägledning i några ämnen och gör vissa planerade SYV-inslag utifrån en studie- och yrkesvägledarplan. Slutligen visar granskningen att studie- och yrkesvägledningen inte är uppdaterad och sällan behandlar hur kön kan påverka framtida studie och yrkesval.

Lärares arbete för att skapa en jämställd undervisning

Granskningen visar att lärarna i viss grad utgår från ett normmedvetet förhållnings-sätt till kön sin undervisning. Lärarna säger att de diskuterade normer i samband med en genomgång av det kommungemensamma arbetet med normer på en arbetsplatsträff, och att de då bland annat upptäckte att graden av normmedvetenhet skilde sig åt mellan olika lärare, bland annat på grund av att de nytexaminerade lärarna har berört det normkritiska perspektivet i sin lärarutbildning. Samtliga intervjuade lärare säger emellertid att de nu tycker sig ha ett grepp om vad det normkritiska perspektivet innebär. Samtidigt säger lärarna att deras normmedvetenhet sällan påverkar undervisningen på något påtagligt sätt, även om de reflekterar över hur de tilltalar eleverna. Eleverna uppger att lärarna använder elevernas namn, snarare än kollektiva tilltal som "pojkar" eller "flickor" och att lärarna säger att elever ska vara sig själva. Vidare berättar lärare att de även fått fortbildning om generella könsmonster i skolan genom forskning som pekar på att pojkar generellt sett ofta är mindre studiemotiverade, stökiga och även får lägre resultat. Hur det ser ut i de egna elevgrupperna är ändå ingenting som lärarna själva på ett strukturerat sätt undersökt. Det framgår dock att lärarna noterat könsmonster hos eleverna kopplat till rastaktiviteter och fritidsintressen, exempelvis att flertalet pojkar är intresserade av fotboll. Lärarna säger också att de i aktiviteter som involverar dans noterat att pojkar gärna deltar och lärarna försöker särskilt motivera vissa av pojkarna med högre status i elevgruppen för därigenom få samtliga att delta. Eleverna säger att de tycker att lärarna ger pojkar fler tillsägelser än flickor, men tillägger att det kan bero på att pojkar ofta pratar mer i de flesta elevgrupper. Lärarna säger att eleverna kan tolka sådana situationer som att lärare behandlar elever olika utifrån kön, men säger också att eleverna inte alltid märker om en lärare väljer att inte ge en tillsägelse under pågående lektion utan istället ger tillsägelser efter lektionen. Av intervjuer med elever framgår också att eleverna känner till begreppet normer och att de ibland diskuterar normer i undervisningen. Lärarna säger att de inte märkt några särskilda normer eller könsmonster inom kollegiet.

Granskningen visar också att lärarna i enstaka ämnen utformar undervisningen så att den inte reproducerar stereotypa föreställningar om kön. Det framgår av intervju med lärare att några i sin interaktion med eleverna notar om det förekommer begränsande könsstereotypa uttryck hos eleverna. Lärarna berättar exempelvis att de har diskuterat olika könsnormer gällande sport och klädsel. Tillsammans med eleverna har lärarna exempelvis fastslagit att det är okej för pojkar att ha klänning och att killar sminkar sig. Vidare säger lärarna att de genom fortbildningen blivit än mer medvetna om att begränsande normer kopplade till kön kan finnas hos eleverna, men de säger samtidigt att de inte kan säga om sådana mönster finns hos de

egna eleverna och det är heller ingenting som påverkar deras utformning av undervisningen. Exempelvis säger lärare som undervisar i slöjd och bild att de utifrån sin normkritiska medvetenhet trott att könsnormer kopplade till pojkar och träslöjd respektive flickor och bild skulle vara tydliga i dessa ämnen, men då de inte fann sådana mönster fanns det heller inte, enligt lärarna, anledning att utforma undervisningen på ett särskilt sätt. Det framgår att lärarna främst noterat könsnormer hos eleverna kring olika rastaktiviteter, exempelvis att pojkar tenderar att dominera fotbollsplanen. Sådana observationer använder lärarna som grund för diskussion om könsnormer i klassrummen, och framhåller att det är viktigt att både pojkar och flickor ska få vara med och spela fotboll på rasterna. Eleverna säger också att lärarna frågar eleverna vad de är intresserade av att göra under utvecklingssamtal, men att de sällan pratar om sina intressen på lektionerna. Vidare framgår att lärarna reflekterar över att uttryck relaterade till kön är mer inkluderande i nyare undervisningsmaterial och även om lärarna själva inte valt dessa läromedel uppskattar de att exempelvis både manliga och kvinnliga forskare lyfts fram i läromedlen för naturorienterande ämnen (NO) och att både mäns och kvinnors erfarenheter lyfts fram i läromedel i samhällsorienterande ämnen (SO).

Granskningen visar också att lärarna till viss del arbetar för att främja ett inkluderande klassrumsklimat där kön inte definierar elevers intressen och ambitioner. Lärarna uppger i intervjun att de arbetar med att skapa en inkluderande lärmiljö. I detta arbete ingår framförallt placering i klassrum och fördelning av taltid. Det framgår av intervju med elever, lärare och rektor att det alltid är lärarna som bestämmer hur eleverna ska sitta. Vidare framgår att lärare fördelar ordet så att alla elever ska komma till tals med olika metoder, såsom exempelvis glasspinnar med elevernas namn på eller slumpgenerator för att fördela ordet eller dela in elever i grupper för att särskilt visa eleverna att de ska kunna arbeta med samtliga klasskamrater. Samtliga elever säger att de generellt tycker lärarna har samma krav och förväntningar på dem, men att det har hänt att någon enskild lärare i något specifikt ämne uttryckt skilda förväntningar på pojkar och flickor. Vidare säger lärare i intervju att de inte förväntar sig att eleverna ska hantera olika moment i undervisningen på olika sätt beroende på kön. Lärarna berättar att de snarare försöker utforma undervisning i ämnen med praktiska moment, såsom träslöjd och experiment i NO så att den är intressant för alla elever oavsett kön.

Lärares undervisning om jämställdhet

Granskningen visar också att vissa moment kopplade till jämställdhet förekommer i enstaka ämnen, men att det saknas ett planerat och kontinuerligt arbete för att an-

lägga ett jämställdhetsperspektiv i samtliga ämnen. Det framgår av intervju med lärare och elever att jämställdhetsperspektivet främst kommer till uttryck inom ramen för undervisningen i SO. Enligt eleverna har lärare pratat med eleverna om begreppet jämställdhet, samt hur villkor för män och kvinnor såg ut förr i relation till hur det ser ut nu, bland annat under arbetsområdet normer, jämställdhet och könsroller. Här har lärarna exempelvis lyft statistik om löneklyftor, samt diskuterat varför det ofta varit män som fått höga positioner i samhället eller i olika yrken. Eleverna i årskurs 5 har tittat på en film som handlade om att män får mer lön än kvinnor för samma arbete. I årskurs 6 har eleverna i samband med undervisningen i sex, samlevnad och relationer bland annat gjort värderingsövningar kopplat till föreställningar om kön, exempelvis om det bara är flickor som sminkar sig. Vissa lärare säger också att de själva reflekterat över exempelvis varför det ibland bara är män som skildras i undervisningsmaterialet i enstaka estetisk-praktiska ämnen, men att de inte frågat eleverna om även de noterat detta, eller på annat sätt lyft den frågan till diskussion med eleverna.

Vidare visar granskningen att lärarna i några ämnen fångar upp elevernas frågor som rör jämställdhet i samband med undervisningen, men att de sällan planerar för att ge eleverna möjlighet att reflektera kring begränsande könsstereotypa föreställningar. Det framgår av intervjuer med lärare och elever att elevernas frågor om jämställdhet främst tas tillvara i samband med undervisningen i SO eller inom sex, samlevnad och relationer. Elever och lärare berättar att elevernas frågor om jämställdhet ofta kretsar kring sportevenemang och andra aktuella händelser. Eleverna i årskurs 4 berättar också att de kan diskutera frågor som rör jämställdhet som en del av värdegrundsarbetet, exempelvis i diskussioner om diskriminering och mobbning. Det framgår dock också av intervju med lärare och elever att eleverna inte alltid uppfattar att de diskussioner och moment som genomförs i undervisningen har kopplingar till jämställdhet.

Granskningen visar att lärarna sällan arbetar specifikt med att uppmuntra elever som går emot könsstereotypa föreställningar, men att lärarna ibland berör frågan ur ett generellt perspektiv. Det framgår av intervju med lärare att lärarna är försiktiga med att särskilt peka ut och uppmuntra ett specifikt normbrytande beteende då de menar att det kan vara stigmatiserande för enskilda elever. Dock framgår att lärare på ett generellt plan diskuterat normbrytande beteenden med eleverna. Samtliga elever säger i intervju att de tycker att det går bra att vara den man är på skolan och vara intresserad av olika saker oavsett kön, och att det exempelvis inte skulle vara något problem om en pojke på skolan skulle bära klänning eller liknande. Vidare har lärare uppmuntrat elever att anstränga sig inom områden som

går emot könsstereotypa intressen i samband med att lärarna diskuterat med eleverna om vilka yrken som traditionellt ansetts som mer kvinnliga respektive manliga. Exempelvis har lärarna enligt eleverna sagt att det inte spelar någon roll om en tjej vill bli snickare.

Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Granskningen visar att lärarna integrerar enstaka inslag av studie- och yrkesvägledning i några ämnen och gör vissa planerade SYV-inslag utifrån en studie- och yrkesvägledarplan. Det framgår av inskickat material samt i intervjuer att det finns en gemensam handlingsplan för studie- och yrkesvägledningsaktiviteter på skolan men att den inte berör hur kön kan påverka elevers framtida studie- och yrkesval. Emellertid framgår av intervju med elever och lärare att enbart vissa av aktiviteterna i denna handlingsplan genomförts. På bildlektionen fick eleverna exempelvis måla en bild av sin framtid och eleverna skapade ett huvud med olika tankar om framtida yrken. På en svensklektion i årskurs 4 fick eleverna skriva om vad de ville arbeta med som vuxna. Eleverna berättar också att de haft tema i SO, som handlade om vad man behöver kunna för att exempelvis köra buss. Vidare berättar eleverna att de fått se filmer som tydligt visar att både kvinnor och män kan ha samma yrke. Dock framgår att lärare sällan bygger lektioner om framtida yrken utifrån elevernas specifika intressen. Därutöver framgår av intervju med elever, studie- och yrkesvägledare och lärare att eleverna fått besök av olika personer som berättat om sina yrken och lärare ska exempelvis särskilt ha ombesörjt att eleverna fått träffa kvinnliga brandmän då eleverna besökt en brandstation. Det framgår också att lärarna försöker belysa ämneskunskapernas relevans för olika yrken, exempelvis att goda ämneskunskaper i matematik är viktiga om de i framtiden vill arbeta med dataspel, eller att elever måste ha goda språkkunskaper om de vill göra idrottskarriär. Lärarna brukar också säga till eleverna att de behöver ha bra betyg för att kunna välja olika gymnasielinjer och utbildningar. Det framgår också av intervju med rektorn och studie- och yrkesvägledare att det finns vissa samarbeten med lokala organisationer och företag kopplat till undervisning om olika yrken, men att detta främst riktar sig mot äldre elever.

Slutligen visar granskningen att studie- och yrkesvägledningen inte är uppdaterad och sällan behandlar hur kön kan påverka framtida studie och yrkesval. Det framgår av intervju med studie- och yrkesvägledare, lärare och rektorn att stödet till lärare som undervisar i årskurs 4-6 varit bristfälligt sedan pandemin och att arbetet inte återupptagits, även om ovan nämnda handlingsplan för studie- och yrkesvägledning tagits fram och presenterats för kollegiet. Det framgår att det finns ett årshjul som visar hur det är tänkt att studie- och yrkesvägledningen ska bedrivas och

att studie- och yrkesvägledaren ska göra punktinsatser en gång i årskurs 3 och en i årskurs 6. Enligt studie- och yrkesvägledare har dock inte det planerade riktade arbetet mot årskurs 4-6 kommit igång ännu, bland annat på grund av att den aktuella studie- och yrkesvägledaren på skolan arbetar på ett tidsbegränsat vikariat, främst riktat mot aktiviteter i högstadiet. Det framgår också av intervju med lärare att vissa lärare tycker att det är svårt att prata om yrken kopplat till jämställdhetsperspektivet med yngre elever, och att lärarna inte uttryckligen vänt sig till studie- och yrkesvägledare för hjälp med att hålla sig uppdaterade inom studie- och yrkesvägledning kopplat till ett jämställdhetsperspektiv.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett arbete behöver inledas inom följande områden:

- Lärarna behöver inleda ett arbete för att medvetet och kontinuerligt planera för att låta jämställdhetsperspektivet ingå i undervisningen i alla ämnen.

Granskningen visar att jämställdhetsperspektivet förekommer i vissa moment och ämnen i undervisningen, men att det saknas ett kontinuerligt arbete i planeringen av undervisningen utifrån det centrala innehållet och att jämställdhetsperspektivet inte integreras i undervisningen i samtliga ämnen. Även om frågor som rör jämställdhet fångas upp i vissa ämnen, sker detta sällan på ett sätt som gör att eleverna regelbundet får möjlighet att diskutera och vidga sina perspektiv kring jämställdhet.

Av läroplanens inledande del, Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat att skolan har ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.¹ Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. I läroplanens avsnitt om normer och värden anges vidare att alla som arbetar skolan sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar skolan ska utgå från ett demo-

¹ L gr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag.

kratiskt och normmedvetet förhållningssätt det vardagliga arbetet. Lärare ska specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna utvecklar arbetet med att kontinuerligt anlägga ett jämställdhetsperspektiv på det centrala innehållet i flera ämnen. Lärarna behöver fördjupa sin egen förståelse för vilken betydelse jämställdhet har för olika ämnen och områden, och förmedla den kunskapen till eleverna. Utifrån detta kan lärarna på ett tydligare sätt kontinuerligt undervisa om och problematisera aspekter kring jämställdhet. Lärarna bör också planera för tillfällen i sin egen rätt, då eleverna erbjuds möjlighet att diskutera och reflektera över jämställdhetsfrågor. Därmed undviks risken att dessa frågor enbart behandlas spontant och att enbart vissa elever får möjlighet att reflektera kring och undervisas om jämställdhet, medan andra saknar den möjligheten. Arbetet kan med fördel ske i samarbete med kollegor, varför rektorn bör erbjuda konkreta förutsättningar för att ett sådant samarbete ska komma till stånd.

Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver tydligare integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och se till att den blir relevant, uppdaterad och vidgar elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Granskningen visar att lärarna genomför ett fåtal studie- och yrkesvägledningsinslag i undervisningen men att de saknar ett gemensamt arbete med att synliggöra hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval samt att de sällan utmanar könsstereotypa föreställningar. Vidare framgår att lärare sällan tar stöd av studie- och yrkesvägledare för att säkerställa att den vägledning eleverna får är uppdaterad, trots att sådan resurs finns tillgänglig på skolan.

Enligt 2 kap. 29 § skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägled-

² Lgr 22, avsnitt 2.1, Normer och värden.

ning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. I läroplanen anges också att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.³ Av Skolverkets allmänna råd framgår vidare att lärare i undervisningen bör utmana, problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.⁴

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna, under ledning av rektorn, utvecklar arbetet med studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Lärarna behöver se till att studie- och yrkesvägledningen sker kontinuerligt och integrerat i flera olika ämnen. Arbetet kan med fördel utgå ifrån den plan som redan finns för sådana aktiviteter. Lärarna behöver också synliggöra hur kön kan påverka framtida utbildnings- och yrkesval samt utmana de könsstereotypa föreställningar och normer som hänger samman med sådana val. På så sätt kan lärarna också vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. En förutsättning för att studie- och yrkesvägledningen ska vara relevant och uppdaterad är att lärarna ges möjlighet att skaffa sig aktuell kunskap om vilka faktorer som påverkar elevers val såsom exempelvis hur utbildningsvägar förändras, hur arbetsmarknaden ser ut utifrån ett könsperspektiv, samt hur dessa faktorer samverkar. Detta kan med fördel ske genom att lärare får stöd av studie- och yrkesvägledare i arbetet.

³ Lgr 22, avsnitt 2.6, *Skolan och omvärlden*.

⁴ SKOLFS 2013:180. Skolverkets allmänna råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning.

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Lundström

Maria Lundström
Beslutsfattare
Signerat av: Maria Lundström

X Tomas Karlsson

Tomas Karlsson
Föredragande
Signerat av: Tomas Karlsson

I handläggningen av ärendet har även utredare Verica Stojanovic deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket genomfördes av utredare Tomas Karlsson och Verica Stojanovic 24 oktober 2023.

Högelidsskolan är en kommunal F-6 skola i Mariestads kommun med cirka 290 elever. I kommunen arbetar två studie- och yrkesvägledare riktat mot 1-9 samt anpassad skola.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med skolans studie- och yrkesvägledare eller den som fullgör motsvarande uppgifter
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Följande kriterier granskas:

- Undervisningens form - hur lärarna utformar och genomför undervisningen utifrån ett jämställt och normmedvetet förhållningssätt.
- Undervisningens innehåll – hur lärarna undervisar om jämställdhet.
- Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se)

Bilaga 3: Författningsstöd

Av **1 kap. 5 § skollagen** framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan (**Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**) framgår bland annat följande. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

I grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.1 Normer och värden**) anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Enligt grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.3 Elevers ansvar och inflytande**) ska läraren verka för att elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare framgår av grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.6, Skolan och omvärlden**) att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt **2 kap. 29 § skollagen** ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen (**Prop. 2009/10:165 s. 278-279**) framgår att den studie- och yrkesvägledningskompetensen inte nödvändigtvis behöver finnas inom den egna skolenheten. Många fristående skolor köper t.ex. in vägledningstjänster. Ett krav på att studie- och yrkesvägledningskompetens ska finnas innebär dock en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning, samtidigt som organisationen även fortsättningsvis är en lokal fråga. I läroplanerna finns både riktlinjer för alla som arbetar i skolan och särskilda riktlinjer för studie- och yrkesvägledare eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter. Enligt förarbetena speglar detta att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv.

I grundskolan läroplan (**Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden**) anges att studie- och yrkesvägledaren, eller den som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och vara stöd till den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.